

CZŁOWIEK I ŚRODOWISKO

HENRYK GOŁĘBIOWSKI

KONFERENCJA NAUKOWA WOJSŁAWICE. TRADYCJE, STAN DZISIEJSZY I PERSPEKTYWY ROZWOJU. ROLNICTWO – GOSPODARKA – TURYSTYKA

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

Strategia Rozwoju Gminy Wojsławice na lata 2021–2027 z perspektywą do roku 2030 została przyjęta uchwałą Nr XL/207/2022 Rady Gminy Wojsławice z dnia 23 czerwca 2022 roku. Stanowi ona plan, który integruje cele polityki oraz działania organizacji w zwartą całość. Strategia rozwoju lokalnego to długofalowy plan obejmujący wizję rozwoju, najistotniejsze problemy oraz kierunki działań danej jednostki terytorialnej.

UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE

Gmina Wojsławice charakteryzuje się dużym bogactwem przyrodniczym, które może stanowić jeden z czynników rozwoju tego regionu, a związane z nim usługi ekosystemowe (np. czyste powietrze, możliwość spędzania wolnego czasu w otoczeniu przyrody, potencjał turystyczny, korzystne warunki do produkcji żywności wysokiej jakości, dostęp do roślin leczniczych itp.) znacząco podniosą jego atrakcyjność dla potencjalnych inwestorów.

Dodatkowo na obszarze gminy Wojsławice występują źródła niewielkich cieków wodnych. Najciekawsze z nich znajdują się w okolicach Starego i Nowego Majdanu

oraz Wojsławic. Ewenementem jest ciek wodny o nazwie Ponikło, który tworzą wody wypływające ze źródeł położonych na południowym skraju wsi Rozięcin. Ciek ten po przepłynięciu przez wieś zanika na jej północnym krańcu.

Na terenie gminy Wojsławice występują obszary chronione, tj. Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Putnowice PLH060074 (w ramach sieci Natura 2000), Grabowiecko-Strzelecki Obszar Chronionego Krajobrazu. Na wyżej wymienionych obszarach można uprawiać różne formy turystyki: turystyka piesza, rowerowa i konna, wycieczkowa, turystyka wiejska, zbieranie płodów runa leśnego.

Zachowanie i właściwe zagospodarowanie przyrodniczo cennych obszarów może pozwolić na rozwój turystyki i rekreacji, w tym także turystyki kwalifikowanej, związanej z obserwacją i poznawaniem przyrody. Z funkcją turystyczną powiązany może być rozwój funkcji leczniczej i terapeutycznej. Obszary o wysokiej różnorodności biologicznej mogą być miejscem prowadzenia badań naukowych, których rezultaty będą miały znaczenie w rozwiązywaniu problemów środowiskowych. Funkcja rolnicza i leśna powinna być rozwijana w kierunku produkcji żywności o wysokiej jakości oraz pozyskiwania wysokowartościowych roślin leczniczych i surowców odnawialnych. Możliwy jest także rozwój zbieractwa oraz upraw surowców farmaceutycznych. Bogate zasoby środowiska naturalnego należy postrzegać w kategoriach „kapitału ekologicznego”, będącego w dyspozycji społeczności lokalnych. Dbłość o środowisko przyrodnicze może być również ujmowana jako szansa na rozwój, a nie tylko jako bariera, choć sprzeczności między przyrodą a gospodarką są w pewnych sytuacjach nieuchronne.

PRODUKCJA ROLNICZA

Głównymi elementami środowiska przyrodniczego, które decydują o możliwościach rozwoju rolnictwa gminy Wojsławice, są: gleby, klimat, warunki wodne i rzeźba terenu. Na obszarze gminy dominują gleby wytworzone na lessach.

Przeciętna wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego na terenie gminy wynosi ok. 9,14 ha. Z 11 046 ha powierzchni gminy 8613 ha zajmują użytki rolne. Największym zainteresowaniem w rolniczej produkcji roślinnej w latach 2014–2019 cieszyła się produkcja: rzepaku ozimego, pszenicy i buraka cukrowego. Wynikało to ze zmianowania i zysków. Produkcja zwierzęca obejmowała: bydło, krowy mleczne i trzodę chlewną.

ZABYTKI

Wojsławice to jedno z nielicznych miejsc w Polsce, w których zachowały się budynki trzech świątyń – kościół, cerkiew i synagoga, rozmieszczone wokół rynku o tradycyjnie średniowiecznym układzie urbanistycznym.

Wojsławice mogą pochwalić się stosunkowo dużą, w stosunku do skali miejscowości, liczbą zachowanych obiektów materialnego dziedzictwa kulturowego:

- układ urbanistyczny Wojsławic,
- średniowieczne zamczysko z resztami umocnień,
- budynki sakralne trzech wyznań: kościoła katolickiego, cerkwi prawosławnej i żydowskiej synagogi,
- unikalne na skalę ogólnopolską zachowane fragmenty tradycyjnej, drewnianej, podcieniowej zabudowy przyrynkowej, a także kapliczki wotywnie z XVIII wieku.

Inne obiekty o znaczeniu kulturowym:

- Do istotnych miejsc rozwoju oferty turystycznej należy Izba Tradycji Ziemi Wojsławickiej – dawna synagoga. To miejsce, gdzie odbywają się koncerty, wernisaże kultywujące tradycje kultury żydowskiej, prezentacje kulturowe o charakterze obyczajowym.
- Ważnym punktem na mapie turystycznej gminy jest Ośrodek Trzech Kultur w Majdanie Ostrowskim. Dawną wielokulturowość gminy Wojsławice możemy poznawać dzięki ekspozycjom w salach kultury polskiej, kultury ukraińskiej i kultury żydowskiej. W Ośrodku prowadzone są warsztaty nawiązujące do ginących rzemiosł.
- Ośrodek Dawnych Kultur i Tradycji w Rożęcinie jest miejscem wskrzeszania dawnych kultur i lokalnych tradycji. Organizowane są warsztaty rękodzielnicze, śpiewacze i kulinarne.
- Pomnik Jakuba Wędrowczy na ulicy Krasnystawskiej.
- Ośrodek Kultury i Tradycji Pożarnictwa w Wojsławicach-Kolonii.

ŹRÓDŁA I ŚCIEŻKI

Przy współpracy z Urzędem Gminy w Wojsławicach i lokalną społecznością utrzymywane są dwie edukacyjne ścieżki przyrodnicze: „Wojsławickim wąwozem” w Starym Majdanie i „Przy szurze” w Majdanie Ostrowskim. Na terenie gminy znajduje się około 50 źródełek. Część z nich jest oznaczona i zagospodarowana (Stary Majdan, Rożęcín, Nowy Majdan, ul. Grabowiecka, ul. Chełmska).

Obserwując duże zainteresowanie mieszkańców i osób przyjezdnych poborem wody z naszych naturalnych źródeł, postanowiliśmy przyjrzeć się bliżej jakości tej wody. Dlatego też zlecono firmie Pomiar-GIG. Przedstawiciel Głównego Instytutu Górnictwa Sp. z o.o. opracowanie „Charakterystyki źródeł na terenie gminy Wojsławice”. Do badania wytypowaliśmy w pierwszym etapie źródła w Wojsławicach na ul. Chełmskiej, w Starym Majdaniu, Rożnięcinie i Nowym Majdanie.

Wyniki badań potwierdziły, że woda z tych źródeł jest dobrej jakości i nadaje się do spożycia przez ludzi. Ze względu na zawartość związków mineralnych zaliczona została do wód pomiędzy wodą słodką a mineralną. Ma podobne składniki, co niektóre wody mineralne występujące na rynku. Dodatkowe atuty naszej wody to mała zawartość żelaza, sodu i jonu amonowego. Jest to woda typowo kredowa.

Wyniki jakości wody z naszych naturalnych źródeł są bardzo dobre i obiecujące. Przede wszystkim to dobra informacja dla już korzystających z niej, a dla gminy Wojsławice otwierająca nowe możliwości rozwoju. To szansa, aby w naszej gminie powstała firma produkująca wodę mineralną, a w przyszłości nawet staranie się o status miejscowości zdrojowej. Dumnie mogłaby brzmieć nazwa Wojsławice Zdrój.

To także szansa na budowanie rozpoznawalnej marki Wojsławic jako miejscowości turystycznej i wypoczynkowej, a może i uzdrowiskowej. Mogłyby tutaj powstawać pensjonaty, hotele, nowe gospodarstwa agroturystyczne, ośrodki opieki oraz podmioty rehabilitacyjne. Pierwszym krokiem w tym zakresie jest powstanie tężni solankowej w sąsiedztwie wojsławickiego stawu.

PLANY INWESTYCYJNE

Działania inwestycyjne strefa społeczna:

- Budowa zaplecza sanitarno-szatniowego wraz z infrastrukturą przy boisku sportowym w Wojsławicach, ul. Grabowiecka.
- Budowa trybun, ogrodu i rewitalizacja płyty boiska sportowego w Wojsławicach, ul. Grabowiecka.
- Utworzenie Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego lub innej formy wsparcia całodobowego dla osób starszych i z niepełnosprawnością.

Działania inwestycyjne strefa funkcjonalno-przestrzenna:

- Rewitalizacja skweru przy pomniku Tadeusza Kościuszki – etap II.
- Poprawa stanu dróg gminnych i powiatowych przebiegających przez teren gminy Wojsławice.

Działania inwestycyjne strefa gospodarcza:

- Park rekreacyjny przy Domu Kultury w Wojsławicach.

- Strefa odpoczynku wraz z wystawą miniaturowego budownictwa dawnych Wojsławic.

Działania inwestycyjne strefa ochrona środowiska:

- Budowa zbiornika wodnego małej retencji z funkcją rekreacyjną w Wojsławicach.
- Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne na terenie gminy Wojsławice.
- Budowa sieci wodociągowej w Wojsławicach ul. Grabowiecka, Putnowice Wielkie, Ostrów-Kolonia.
- Zielona energia w budynkach użyteczności publicznej (wymiana oświetlenia na energooszczędne, montaż paneli fotowoltaicznych).
- Budowa farm fotowoltaicznych.
- Budowa sieci kanalizacji.

Działania inwestycyjne strefa techniczna:

- Budowa hali sportowo-widowiskowej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Wojsławicach.
- Budowa oświetlenia ulicznego na terenie miejscowości należących do gminy Wojsławice.
- Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej w Wojsławicach.
- Szlak Wojsławickich Źródeł i Wąwozów – wytyczenie, oznakowanie, promocja.
- Gazyfikacja gminy Wojsławice.
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla mieszkańców.
- Zielona energia dla mieszkańców (kolektory słoneczne, pompy ciepła, kotły na biomasę lub zagazowujące drewno, fotowoltaika).

MISJA

Misja integruje działania twarde i miękkie, niezbędne we wdrażaniu idei równoważonego, wielofunkcyjnego, zintegrowanego rozwoju gminy Wojsławice. Wykorzystanie w sposób kompleksowy, inteligentny i innowacyjny posiadanych potencjałów gminy, a także powiązań funkcjonalno-przestrzennych wymagać będzie efektywnego, wielopoziomowego zarządzania, realizowanego z poczuciem odpowiedzialności za przekazanie gminy kolejnym pokoleniom jako miejsca, w którym chce się żyć i pracować. Efektywność zarządzania gminą będzie można podnosić poprzez wzmocnienie partycypacji społecznej, aktywne włączenie mieszkańców w proces zarządzania, wspieranie i rozwój innowacji społecznych oraz gospodarczych, w tym szczególnie tych, które bazują na potencjale i specjalizacji gminy.

Gmina Wojsławice chce rozwijać się w sposób zintegrowany i zrównoważony, uwzględniający unikatowe uwarunkowania produkcji rolnej, walory przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe, stwarzając warunki do rozwoju przedsiębiorczości oraz zabiegając o poprawę jakości życia mieszkańców. Nowy model rozwoju gminy bierze pod uwagę integrację trzech kluczowych obszarów:

- ekonomicznego – uwzględniającego wzrost gospodarczy, zapewniający wystarczającą ilość dóbr i usług, rozwój innowacyjnego, ekologicznego rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego, przemysłu drzewnego;
- ekologicznego – obejmującego ochronę zasobów naturalnych, poprawę stanu środowiska;
- społecznego – dotyczącego poprawy jakości życia ludności, zaspokajania jej potrzeb.

Gmina Wojsławice chce wyróżniać się jakością i dostępnością usług publicznych, troszczyć się o bezpieczeństwo mieszkańców poprzez zapewnienie zrównoważonego, trwałego, wielofunkcyjnego i innowacyjnego rozwoju gospodarczego gminy, opartego na endogenicznych potencjałach, zdolnościach innowacyjnych posiadanych zasobów, z jednoczesnym poszanowaniem zasad ładu przestrzennego, zgodnie z ideą zielonej transformacji, a także wysokiej ekokultury.

Gmina Wojsławice chce być przyjazną przestrzenią dla mieszkańców, przedsiębiorców i turystów poprzez współpracę w obszarze OSI Żywicielskiego (wyznaczonego w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego) oraz utworzenie Wojsławickiego Parku Kulturowego.

WIZJA GMINY

Docelowo Gmina Wojsławice ma być nowoczesną i atrakcyjną przestrzenią, znaną w Polsce i Europie, z bogatą ofertą turystyczno-rekreacyjną, wykorzystującą swoje endogeniczne potencjały: urodzajne ziemie, klimat, walory przyrodniczo-krajobrazowe, unikalne formy przyrody ożywionej, tradycję i dziedzictwo oraz inicjatywy lokalne, ekonomię społeczną do podnoszenia jakości życia mieszkańców i tworzenia konkurencyjnej oferty produkcji rolniczej, przetwórstwa, przemysłu rolno-spożywczego, drzewnego, usług leczniczych, edukacyjnych, rekreacyjnych oraz wypoczynkowych.

Wizja gminy wskazuje na ogromną wagę i bogactwo tradycji, dziedzictwa kulturowego, które z jednej strony powinno być pielęgnowane i rozwijane, a z drugiej

służyć także budowaniu atrakcyjnej oferty gospodarczej dla gości odwiedzających gminę i stanowić dodatkową zachętę do spędzania tu wolnego czasu.

Gmina Wojsławice dąży do stworzenia wysokiej jakości warunków do życia, pracy, rozwoju i inwestowania na terenie gminy poprzez zrównoważony rozwój sfery społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz lepszą integrację społeczności lokalnej, a także troskę o środowisko naturalne, ład przestrzenny oraz wdrożenie inteligentnych specjalizacji, innowacji i wielofunkcyjny rozwój.

Rozwój gminy determinowany jest w oparciu o wykorzystanie jej endogenicznych potencjałów, tj. potencjału rolniczego (bazy surowca), potencjału dziedzictwa historyczno-kulturowego oraz potencjału przyrodniczego (walory przyrodnicze, kapitał ekologiczny, walory krajobrazowe, atrakcje turystyczne), a także potencjału społecznego.

Istotnym kierunkiem są działania zorientowane na rozwój ekonomii społecznej, organizacji pozarządowych i partnerstw gminy (w tym inicjatywy Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego na OSI Żywicielski) oraz budowa kompleksowej oferty Wojsławickiego Parku Kulturowego.

Ważnym elementem jest projektowanie i wdrażanie inwestycji, mających na uwadze ochronę środowiska naturalnego, ład przestrzenny i ekologię.

CEL STRATEGICZNY

Celem rozwoju gminy Wojsławice w perspektywie 2021–2027 do roku 2030 jest trwała poprawa komfortu życia mieszkańców przy minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego, terytorialnego oraz wzrost konkurencyjności podmiotów gospodarczych i poprawa warunków do inwestowania na terenie gminy.

Istotnym obszarem realizacji celu strategicznego będzie kształtowanie strategicznych zasobów rolnych i poprawa stanu środowiska naturalnego, rozwój przetwórstwa i przemysłu rolno-spożywczego w celu zapewnienia atrakcyjnych miejsc pracy.

Ponadto ważne będzie wzmocnienie powiązań funkcjonalnych na rzecz innowacyjnego rozwoju turystycznego i gospodarczego, opartego na wykorzystaniu endogenicznych potencjałów gminy. Kluczowym obszarem celu strategicznego jest również wzmacnianie kapitału społecznego i podnoszenie poziomu wiedzy oraz kwalifikacji mieszkańców, a także realizacja innowacyjnych, inteligentnych, zintegrowanych przedsięwzięć z partnerami krajowymi i zagranicznymi, w zgodzie z zasadami zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich oraz zasadami ładu przestrzennego.

Podczas konferencji naukowej *Wojśławice. Tradycje, stan dzisiejszy i perspektywy rozwoju. Rolnictwo – Gospodarka – Turystyka* (fot. 1–8) jednym z głównych tematów był potencjał i perspektywy rozwoju gminy Wojśławice. Patrząc na przedstawione obszary, których dotyczą cele, zauważamy, że Gmina angażuje się we wszystkie trzy sfery (gospodarczą, społeczną, ekologiczną), będące filarem zrównoważonego rozwoju. Celowe są działania skupiające się na poprawie jakości życia mieszkańców, gospodarce i środowisku przyrodniczym. Stąd można wyciągnąć wniosek, iż Gmina prawidłowo dba o rozwój lokalny swojego terytorium. Wyzwaniem i problemem, przed którym stoi teraz samorząd terytorialny, jest zatem wprowadzenie w życie deklaracji złożonych w celach strategicznych.

AUTOR:

Henryk Gołębiowski – wójt Gminy Wojśławice

Uczestnicy konferencji przed ratuszem w Wojśławicach